15/05/2019

Ιστορική μαρτυρία για την απελευθέρωση της Κομοτηνής από την Βουλγαρική κατοχή

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Μετά 95 χρόνια οι κάτοικοι της Κομοτηνής έχουν πολλά σίγουρα να θυμηθούν για την ιστορία του τόπου τους και το ιστορικό ντοκουμέντο που φέρνει στο φως της δημοσιότητας ο «Χ» χάρη στην ευγενική παραχώρηση αυτού από την συμπολίτισσά μας Κική Δίντσογλου, σίγουρα ζωντανεύει μνήμες. Από πρώτο χέρι περιγράφει την προέλαση του στρατού μας στην Δυτική Θράκη και τον πανηγυρισμό των κατοίκων της ένας αυτόπτης μάρτυς, που ήταν μεταξύ εκείνων που μπήκαν τη μέρα εκείνη ελευθερωτές στην Κομοτηνή και την επομένη συνέχισαν την πορεία τους προς τον Έβρο, ο λοχίας του 1ου Τάγματος του 1ου Συντάγματος Πεζικού της Μεραρχίας Σερρών Κωνσταντίνος Μαστορίδης από την

Μεσορώπη Καβάλας.

Γράφει ο κ. Μαστορίδης σε ιδιόχειρη επιστολή του, απόσπασμα από τις νεανικές του αναμνήσεις: «...Εν όψει της τοιαύτης εξελίξεως, το Γενικόν Επιτελείον Στρατού, διαταγή της ελληνικής κυβερνήσεως εκάλεσε υπό τα όπλα τους εφέδρους Ανατολικής Μακεδονίας νομού Σερρών – Δράμας – Καβάλας ως και την προσέλευσιν των εν αναστολή διατελούντων κλάσεων 1915 – 1916 – 1917 και 1918 απάντων διατελεσάντων υπό βουλγαρογερμανικήν κατοχήν από τον Ιούλιον 1916 μέχρι του Οκτωβρίου 1918 και απαχθέντων ως ομήρων εις το εσωτερικόν της Βουλγαρίας. Η πρόσκλησις διέτασσε την αυθημερόν παρουσίαν των καλουμένων εις το 1ον Πεζικόν Σύνταγμα της Μεραρχίας Σερρών εδρεύοντος εν τη πόλει Σερρών. Οι επιστρατευθέντες έφεδροι εξεπαιδεύθησαν εντατικώς εντός τριμήνου περίπου, εξοπλίσθησαν με πλήρη εξάρτησιν γαλλικού οπλισμού και συμπλήρωσαν τα κενά τριών συνταγμάτων της Μεραρχίας Σερρών. Ύστερα από τα προετοιμασίας αυτάς διετάχθη υπό του Γενικού Επιτελείου η εκκίνησις της Μεραρχίας Σερρών με πρωτοπόρον το 1ον Σύνταγμα με κατεύθυνσιν και προορισμόν την Ξάνθην δια την αντικατάστασιν της Μεραρχίας Λεοναρδόπουλου και την μετέπειτα εκκίνησιν δια την κατάληψιν του τριγώνου Θράκης. Η πεζοπορία εγένετο υπό συνεχείς βροχάς και διήρκεσε επί πενθήμερον, με μίαν ανάπαυλαν της στρατοπεδεύσεως του Συντάγματος εις το χωρίον Μαμουτλή κάτωθι της Σταυρουπόλεως και προ του Οξιλάρ (Τοξόται).
Την 1ην Μαΐου υπό καταρρακτώδη βροχή διήλθε τας βουνοκορφάς άνωθι της Σταυρουπόλεως με κατεύθυνσιν την Ξάνθην, έπειτα από μίαν διανυκτέρευσιν στις βουνοκορφές και συγκεκριμένως στο χωριό Κούρ Αλάν. Την επαύριον 2αν Μαΐου 1920 φθάσαμε έξωθι της Ξάνθης και στρατοπεδεύσαμε έξωθι του χωρίου Κιρετσιλέρ με τα ωραία μυρωδάτα καπνά. Η παραμονή του Συντάγματος στο εν λόγω στρατόπεδον διήρκεσε επί δεκαήμερον.

Την 12ην Μαΐου το απόγευμα εγένετο συγκέντρωσις του 1ου Τάγματος υπό του διοικητού του Συντάγματος Συνταγματάρχου Μάρκου Αθανασίου με ομιλητήν τον ίδιον τον λεβεντόκορμον συνταγματάρχην και με ενθαρρυντικές παραινέσεις προς τους άνδρες του Τάγματος που θα διέτρεχαν πεζοπορούντες όλον το τρίγωνον Θράκης, από Ξάνθης μέχρι Σουφλίου. Επηκολούθησαν ζητωκραυγές και χειροκροτήματα υφ' ολοκλήρου του Τάγματος που είχε την τύχην να καταλάβη την πρώτην πόλιν του τριγώνου Θράκης, την Κομοτηνή (Γκιουμουλτζίνα).
Την επαύριον 13ην Μαΐου 1920 εγένετο το ξεκίνημα του 1ου Τάγματος. Διήλθε δια μέσου της πόλεως Ξάνθης με σαλπίσματα, τα όπλα επ' ώμου και με σταθερόν βήμα υπό τας επευφημίας των Ελλήνων της Ξάνθης και έλαβε την άγουσαν προς Κομοτηνήν οδόν. Υπό ηλιόλουστον καθαρόν ουρανόν φθάσαμεν σε ένα μικροπόταμον με αρκετό νερό λόγω των προηγουμένων βροχοπτώσεων αλλά με

καταγάλαζον καθαρό νερό. Διαταγή του Συνταγματάρχου να διαβούμε το ποτάμι βαδίζοντες εν πορεία παρατάξεως. Το νερό έφθανε μέχρι τα στήθη μας περίπου αλλά λόγω της προκυψάσης ζέστης μας φαινόταν δροσιστικώτατο. Περάσαμε την αμαξιτή, Ξάνθης – Κομοτηνής, οδό κάτωθι των χωρίων που τα χώριζε ο ποταμός, Γιασίκιοϊ και Γενίκιοϊ, αν ενθυμούμαι καλώς, και έπειτα από τρεις ή τέσσαρες ωριαίες στάσεις φθάσαμε τις απογευματινές ώρες έξωθι της πόλεως Κομοτηνής και έμπροσθεν του προ της πόλεως χειμμάρου στρατοπεδεύσαμε. Δεν επετράπη σε κανένα στρατιώτη να προχωρήση πέραν της γεφύρας.

14 Μαΐου 1920 – Η απελευθέρωση της Κομοτηνής

Το πρωί 14 Μαΐου 1920 το Τάγμα επί ποδός μετά το προσκλητήριο διήλθε τη γέφυρα και παρετάχθημεν με την σειράν. Ο διοικητής του τάγματος αείμνηστος ταγματάρχης Κυρίμης Γεώργιος λεβεντόκορμος, επάνω στο μαύρο άλογό του, ακολουθούσε το μικρόν επιτελείον του τάγματος με επικεφαλής τον ανθυπασπιστήν Σαχίνην Νικόλαον, τους άνδρες του μικρού επιτελείου κατά τετράδας, με τας ειδικότητας, γραφέων, τηλεφωνητών, σηματοδοτών, τραυματιοφορέων και λοιπών ειδικοτήτων κατά την γαλλικήν πολεμικήν σύνθεσιν. Ακολουθούσαν οι λόχοι πεζικού και ο λόχος πολυβόλων. Ο πρώτος λόχος υπό τον λοχαγόν Τσιόλαν Σταμάτιον μετά των διμοιριτών αξιωματικών του λόχου του, ο δεύτερος κατά σειράν λόχος υπό τον υπολοχαγόν Σταματάκην Αριστόδημον μετά των διμοιριτών αξιωματικών και στελεχών του λόχου, ο τρίτος λόχος πεζικού υπό τον λοχαγόν Λάμπρον Χριστοδούλου μετά των διμοιριτών αξιωματικών του λόχου. Ακολουθούσε ο 1ος λόχος πολυβόλων υπό τον λοχαγόν Πρώϊον Στέφανον με τους αξιωματικούς διμοιρίτας. Τέλος τα μεταγωγικά του τάγματος και λόχων με επικεφαλής τον ανθυπολοχαγόν Βογιατζήν Δήμον. Σύνδεσμος της παρατάξεως τάγματος και λόχων ο ανθυπασπιστής Ρισκάκης Σωτήριος όστις ήτο επί κεφαλής των τηλεφωνητών και τηλεγραφητών.
Άπαντες οι επί κεφαλής των αναφερομένων τμημάτων ήσαν ιππείς. Περί την 10ην προμεσημβρινήν ώραν εδόθη το σύνθημα της εκκινησεως προπορευομένων των σαλπίγγων. Όλοι οι πεζοπορούντες στρατιώτες με πλήρη εξάρτηση και με τα όπλα επ’ ώμου με βήμα σταθερό προχωρούσαν δια μέσου των Ελλήνων πολιτών που ήσαν από την αρχήν των σπιτιών και καταστημάτων της σημαιοστολισμένης πόλεως και με ζητωκραυγάς υπεδέχοντο τους αδελφούς των ελευθερωτάς.

Εκείνο όμως που υπερέβη κάθε προσδοκίαν ήτο το εις την πλατείαν ασφυκτικώς αναμένον πλήθος με επί κεφαλής τις δημοτικές αρχές, τους μαθητάς και μαθήτριες γυμνασίου και δημοτικών σχολείων με επικεφαλής καθηγητάς και διδασκάλους, τις νεάνιδες με τις τοπικές ενδυμασίες με κάνιστρα στο χέρι ραίνονες με ροδοπέταλα το προελαύνον τάγμα. Το βάδην ήρχισε να γίνεται

σημειωτόν λόγω των εκφωνουμένων λόγων και του παραληρούντος από ενθουσιασμόν ελληνικού πληθυσμού της πόλεως και των ζητοκραυγών που μετεφέροντο εις τις πλαγιές των βουνοκορφών της Ροδόπης και αντανακλαστικώς εγέμιζαν τον ηλιόλουστον ουρανόν της πόλεως. Ήτο κάτι το απερίγραπτα συγκινητικόν. Θα μου μείνη αξέχαστη η μέρα εκείνη που είχα την τιμήν να συμμετέχω εις την παρέλασιν της καταληφθείσης υπό του 1ου τάγματος πόλεως και θα μου μείνη αλησμόνητος.

Εξελίχθησαν όλα ομαλά εκτός 4-5 ηλιάσεις στρατιωτών και μιας κυκλοφορησάσης φήμης που είχαμε στις προφυλακές μας τον τραυματισμόν η απώλειαν ενός αξιωματικού και ενός στρατιώτου κατά τας ώρας της παρελάσεως μας. Διήλθομεν παρελαύνοντες την ωραίαν πόλιν και κατασκηνώσαμε προ των παλαιών χαμηλών στρατώνων, πιθανώς τουρκικών που εστέγαζαν μέχρι τότε τον βουλγαρικόν στρατόν. Για προληπτικούς λόγους δεν επετράπη η είσοδός μας εις τους στρατώνες. Την όλην παρέλασιν παρηκολούθει ο Μέραρχος Παμίκος Ζυμβρακάκης μετά του επιτελείου του, πιθανώς δε και ο Στρατηγός Σαρπύ. Ωρισμένοι εξ ημών αντελήφθημεν την παρουσίαν του Μεράρχου καθότι παλούθουν Μέραρχος και λοιποί από ένα ισόγειο μιας διορόφου ή τριορόφου οικοδομής, παρελαύνοντες αριστερά. Πιθανόν το δημαρχείον της πόλεως.
Η παρέλασις ήτο τόσο ζωηρή και αυθορμήτου ενθουσιασμού και χαράς των παρελαυνόντων του δεν παρέλειπον να τραγουδούν προ της εισόδου εις την πλατείαν όπου ίσταντο οι επίσημοι, τα γνωστά στους άνδρας του τάγματος πολεμικά στραγούδια, όπως το «Ξημέρωσε η χαραυγή, η δέκα επτά Μαΐου, διαταγή εδόθηκε παρά του στρατηγείου να προελάση ο στρατός το Σκρά να καταλάβη» ή κάπως παρηλλαγμένα. «Ξημέρωσε η χαραγή, η πρώτη του Μαΐου, διαταγή εδόθηκε παρά του στρατηγείου να καταλάβη ο στρατός το τρίγωνο της Θράκης» κλπ.

Τας απογευματινάς ώρας της 14ης Μαΐου επετράπη εις ωρισμένους του μικρου επιτελείου υπαξιωματικούς και οπλίτας να επισκεφθούν την πόλιν της Κομοτηνής. Μεταξύ των ευνοηθέντων να επισκεφθούν την πόλιν περιελήφθην και εγώ και έτσι έχω έκτοτε την ωραίαν ανάμνηση από την πόλιν Κομοτηνήν, την Γκιουμουλτζίνα με τους στενούς δρόμους, με τα καλντερίμια και τον φιλόξενον ελληνικόν πληθυσμόν. Αναπολώ πάντοτε την πόλιν Κομοτηνής της 14ης Μαΐου 1920.
Την επαύριον 15ην Μαΐου 1920.
Την επαύριον 15ην Μαΐου 1920 έγινε η εκκίνησις του τάγματος δια να αποτελειώση την εντολή που είχε. Περάσαμε την πόλιν σας τραγουδώντας τα πάρα πάνω τραγούδια και πήραμε τον δρόμο δια μέσου του κάμπου της Κομοτηνής, υπό καυστικόν ήλιον και δίψαν, διότι καθ’ οδόν και εις τας ωριαίας στάσεις δεν υπήρχε νερό. Βαδίζοντες νοτιοανατολικώς φθάσαμε τας εσπερινές ώρας στο συνοικισμό Δεκελή Τας, μεταξύ Μαρωνείας και Μάκρης όπου

κατασκηνώσαμε και διανυκτερεύσαμε.

Την επαύριον 16ην Μαΐου διήλθαμε δια της κωμοπόλεως Μάκρης που είχον στήσει αψίδες οι κάτοικοί της με γιρλάντες από λουλούδια και μας ανέμενον να μας υποδεχθούν και εκείθεν βαδίσαμε προς την ωραίαν και ρυμοτομημένην πόλιν της Αλεξανδρουπόλεως. Αψίδες, γιρλάντες και νέα ροδοπέταλα στους ελευθερωτάς. Στην Αλεξανδρούπολη συναντήσαμε τμήματα των άλλων ταγμάτων του Συντάγματός μας άτινα σιδηροδρομικώς επιβιβασθέντα του Σιδηροδρομικού Σταθμού Ξάνθης προχωρούσαν επανδρώνοντες σταθμούς – γέφυρες και φυλάκια μέχρι το Καραγάτς (παλαιά Ορεστιάδα)…».
Οι εντυπώσεις του αφηγητή, εντυπώσεις μιας ημέρας, είναι ζωηρές και επιβεβαιώνουν όσα οι παλιοί Κομοτηναίοι μαρτυρούν με συγκίνηση. Ο ίδιος ξένος προς τον τόπο, ούτε γνώστης των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών της περιοχής ήταν, ούτε στο επίκεντρο των γεγονότων βρισκόταν. Κατόρθωσε όμως με την περιγραφή του να μας δώσει με ζωντάνια την εικόνα που εμφάνιζε τη μέρα εκείνη η Κομοτηνή και τον ενθουσιασμό που επικρατούσε σ’ όλη τη διαδρομή του στρατού προς τον Έβρο. Ο λαός της Δυτικής Θράκης πανηγύριζε την απελευθέρωσή του. Η Δυτική Θράκη η πολύπαθη χώρα ήταν επί τέλους ελεύθερη. Ένα όνειρο τόσων αιώνων είχε γίνει πραγματικότητα.
Αργότερα έγινε και η τυπική κατακύρωση της Δυτικής Θράκης στην Ελλάδα με την υπογραφή της συνθήκης των Σεβρών στις 28 Ιουλίου 1920, όπου ταυτόχρονα με την συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία, τη συνθήκη των Σερβών η οποία ουδέποτε ίσχυσε, υπογράφηκε και χωριστή συνθήκη μεταξύ της Ελλάδος και των συμμάχων με την οποία οι σύμμαχοι παραχωρούσαν τη Δυτική Θράκη στην Ελλάδα. Η συμπληρωματική αυτή συνθήκη παρέμεινε εν ισχύ δυνάμει ειδικού πρωτοκόλλου που υπογράφηκε από τους συμμάχους στη Λωζάνη τον Ιούλιο του 1923.

Ρεπορτάζ Δήμητρα Συμεωνίδου / Εφ.ΧΡΟΝΟΣ

Πηγή: xronos.gr